

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 504

van **STEVEN COENEGRACHTS**

datum: 16 februari 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Nieuw goederenrecht - Regelgeving aanplantingen

Het nieuwe goederenrecht (Boek III Goederen van het Burgerlijk Wetboek) dat vanaf 1 september 2021 in werking trad omvat nieuwe regelingen omtrent de minimale afstanden van beplantingen ten aanzien van de perceelsgrenzen, overhangende takken en doorschietende wortels. De voorgaande regeling in het Veldwetboek werd daarmee opgeheven. De nieuwe regeling zou eveneens van toepassing zijn op het openbare domein. Bijgevolg werd daarover een vernietigingsberoep ingesteld door een aantal natuurorganisaties. Dat vernietigingsberoep werd op datum van 21 oktober 2021 door het Grondwettelijk Hof afgewezen.

De argumentatie van de natuurorganisaties was gebaseerd op de schending van de bevoegdheidsregels (omdat ze inwerken op de gewestelijke bevoegdheid inzake de inrichting en het beheer van het openbaar domein), het ontbreken van onderscheid naargelang de perceelgrens zich tussen twee private percelen of één perceel openbaar domein behoort en het ontbreken van de overgangsregeling. Met die laatste zouden burens onmiddellijk kunnen starten met snoeien van overhangende takken alsook de aanvraag tot rooiing van verkeerd op het openbare domein geplaatste bomen.

Het Grondwettelijk Hof stelde dat de federale overheid erover moet waken dat zij de uitoefening van de gewestbevoegdheden niet onmogelijk of overdreven moeilijk maakt. De gewesten kunnen nog steeds specifieke bepalingen aannemen die afwijken van de algemene regeling voorzien in het nieuwe boek 3.

De nieuwe regelgeving zorgt voor flexibiliteit bij de private nabuur aangezien hij/zij niet meer hoeft aan te tonen in welke mate hij/zij verhinderd wordt door aanplantingen. Als de openbare bestemming van het perceel niet in het gedrang komt en het verzoek tot rooiing of snoeiing geen rechtsmisbruik uitmaakt, kan men een vordering instellen van zodra de afstanden tot de perceelgrens niet gerespecteerd werden.

Voorheen wensten sommige openbare besturen in het kader van het burgemeestersconvenant en de klimaatadaptatie meer bomen te planten langs landbouwwegen en openbare wegen. Door het nieuwe wetboek Goederenrecht ontvangen zij nu dissonante signalen van zowel landbouwers, burgers en zelfs advocatenkantoren dat nieuwe aanplantingen langs landbouwwegen met berm die kleiner zijn dan 2 meter niet meer mogelijk zouden zijn. Een aantal openbare besturen heeft al bomen aangeplant op berm die smaller zijn dan 2 meter of heeft alleszins de intentie dat te doen. Het Grondwettelijk Hof oordeelde eveneens dat de openbare bestemming niet in het gedrang mag komen. Een doorsnee landbouwweg is ongeveer 3 meter breed, een gemiddelde dorsmachine 3,5 meter. Op berm smaller dan twee meter zal men dan bomen aanplanten die heel dicht bij de wegbedding staan en het vlot verkeer van landbouwmachines hinderen, dan wel gaat men de bomen aanplanten tegen de

perceelsgrens van de landbouwer, waardoor die op termijn slagschaduw en hinder zal ondervinden.

Het hof oordeelde dat de impact van de gewijzigde regelgeving zich in de toekomst zal moeten uitwijzen.

1. Hoe evalueert de minister de aanpassingen van de regelgeving omtrent de minimale afstanden van beplantingen ten aanzien van de perceelsgrenzen en omtrent overhangende takken en doorschietende wortels?
2. Kan de minister een inschatting geven van de impact van de nieuwe regelgeving?
3. In welke mate volgt de minister de redenering van het Grondwettelijk Hof dat de nieuwe (federale) regeling de bevoegdheidsregels niet schendt?
4. Welke specifieke bepalingen zal de minister aannemen die afwijken van de algemene regeling opgenomen in het nieuwe boek 3?
5. Ontving de minister al signalen met bezorgdheden van lokale besturen omtrent het nieuwe goederenrecht? Zo ja, hoe zal hij voorzien in een duidelijke interpretatie van de regelgeving bij lokale besturen?
6. Kan een openbaar bestuur onder de nieuwe regelgeving bomen aanplanten op bermen langs landbouwwegen met een breedte van minder dan 2 meter? Zo ja, komt de openbare bestemming volgens de minister daarmee niet in het gedrang?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Bart Somers (204), Zuhal Demir (504).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 504 van 16 februari 2022

van **STEVEN COENEGRACHTS**

De bepalingen uit het gewijzigde Burgerlijk Wetboek zijn op het voorplan gekomen naar aanleiding van het recent arrest van het Grondwettelijk hof van 21 oktober 2021. <https://www.const-court.be/public/n/2021/2021-148n.pdf>

Het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van de artikelen 2 en 31 van de wet van 4 februari 2020 « houdende boek 3 'Goederen' van het Burgerlijk Wetboek » (artikelen 3.133 en 3.134 en opheffingsbepaling van het Veldwetboek), werd ingesteld door de vzw « Natuurpunt » en andere middenveldorganisaties (BOS+, Bond Beter Leefmilieu, Trage Wegen, Vereniging voor Openbaar Groen (VVOG), WWF en de Voetgangersbeweging).

Het hoofdopzet van dit vernietigingsberoep was de betwisting van het feit dat deze nieuwe artikels zonder onderscheid van toepassing worden geacht op zowel privaat als openbaar domein. Voorheen (onder het Veldwetboek) betrof dit een aangelegenheid die enkel betrekking had op privaat nabuurschap. Het feit dat dit nu ook kan gelden voor het publieke domein baarde de beroepsindieners zorgen. Hierdoor zou de wettelijkheid van heel wat straatbomen in het gedrang komen en daarnaast zouden private eigenaars ook het recht krijgen om, bij werken op hun eigen perceel, de wortels van publieke bomen door te snijden.

Het Grondwettelijk Hof bevestigde de grondwettigheid van artikel 3.133 en 3.134 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek (en de opheffingsbepaling van artikel 35, 36 en 37 Veldwetboek) en bevestigde op die manier dat deze nieuwe artikels zonder onderscheid van toepassing worden geacht op zowel privaat als openbaar domein.

De bepalingen hebben betrekking op, enerzijds, de afstanden van beplantingen ten aanzien van perceelsgrenzen en, anderzijds, overhangende takken en doorschietende wortels. Volgens de nieuwe bepalingen kan de buur de snoeiing, rooiing of wegsnijding eisen van beplantingen die de minimale afstanden niet respecteren. Hij kan eveneens eigenmachtig overhangende takken of doorschietende wortels wegsnijden, na de eigenaar van de beplantingen in gebreke te hebben gesteld, zij het onder voorwaarden, zie *infra*.

Het Hof oordeelt dat de algemene, voor alle goederen geldende regels inzake zakelijke rechten behoren tot het burgerlijk recht en bijgevolg tot de residuaire bevoegdheid van de federale Staat. De bestreden bepalingen schenden de gewestbevoegdheden inzake openbaar domein bijgevolg niet. Gelet op het evenredigheidsbeginsel dient de federale overheid er wel over te waken dat hij de uitoefening van de gewestbevoegdheden niet onmogelijk maakt.

De gemeenrechtelijke federale regeling inzake "Goederen" verzet zich bovendien niet tegen de toepassing van specifieke gewestelijke regels met betrekking tot bepaalde openbare domeingoederen. Mits naleving van het evenredigheidsbeginsel kunnen de gewesten beperkingen aanbrengen op de uitoefening van de zakelijke rechten, bijvoorbeeld door bepaalde handelingen afhankelijk te maken van een vergunningsplicht.

Het Grondwettelijk Hof lijkt zodus een wenk te geven aan het Vlaamse Gewest om desgewenst - met toepassing van haar eigen bevoegdheden - een decretale *lex specialis* aan te nemen inzake de beplantingen op en/of in relatie tot het openbaar domein. Hiermee

lijkt het Hof tegemoet te willen komen aan de diverse bekommernissen die het Vlaamse Gewest heeft geformuleerd in diens tussenkomst.

Het Hof wijst er ook op dat de wettelijke erfdiensbaarheden inzake, enerzijds, afstanden van beplantingen en, anderzijds, overhangende takken en doorschietende wortels, zoals geregeld in de artikelen 3.133 en 3.134 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek, uitsluitend zullen kunnen bestaan op een openbaar domeingoed « *in de mate dat zulks aan de openbare bestemming van dat goed niet in de weg staat* ». Ook bij gebrek aan specifieke gewestelijke regels zullen de bestreden bepalingen er niet toe kunnen leiden dat de bestemming van dergelijke openbare domeingoederen in het gedrang komt.

De beheerder van een openbaar domeingoed zal in beginsel de voorschriften van de artikelen 3.133 en 3.134 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek moeten naleven wanneer hij de snoeiing of rooiing van beplantingen, dan wel de wegsnijding van takken of wortels wenst te verkrijgen. De mogelijkheid voor de nabuur om ex art. 3.134, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek om eigenmachtig overhangende takken of doorschietende wortels weg te snijden bestaat enkel indien de eigenaar van die beplanting heeft nagelaten om deze zelf te verwijderen « binnen zestig dagen na een ingebrekestelling per aangetekende zending van de nabuur ». De eigenaar van de beplanting beschikt dus over een redelijke termijn om zich hiertegen te verzetten. Wanneer de toepassing van de hierboven vermelde artikelen niet onverenigbaar is met de bestemming van het openbaar domeingoed, zal de rechter, wanneer de snoeiing of rooiing van beplantingen of snoeien van takken of wortels wordt gevraagd, steeds moeten nagaan of er sprake is van rechtsmisbruik, waarbij rekening moet worden gehouden met « alle omstandigheden van het geval, met inbegrip van het algemeen belang ». Bovendien dient erop gewezen te worden dat de nabuur die eigenhandig takken of wortels wegsnijdt zelf het risico draagt voor de schade die hij aan de beplanting toebrengt. Het Hof oordeelt dat gelet op het voorgaande er niet kan worden aangenomen dat de nieuwe bepalingen zullen leiden tot een aanzienlijke achteruitgang van het bestaande beschermingsniveau van het recht op een gezond leefmilieu. Er werd met andere woorden geen schending vastgesteld van artikel 23, derde lid, 4° van de Grondwet.

Partijen kunnen echter afwijken van de betreffende bepalingen en het staat de beheerder van een openbaar domeingoed dus vrij zijn nabuur toe te laten beplantingen aan te brengen die de afstandsregels niet respecteren, zoals ook blijkt uit artikel 3.133, eerste lid van het Nieuw Burgerlijk Wetboek. In dat verband wijs ik bijvoorbeeld graag naar het LEKP en de uitdagingen rond het planten van bomen en hagen. Bij de goede praktijkvoorbeelden is stelselmatig overleg met alle actoren of omwonenden opgenomen. Bijvoorbeeld overleg met de landbouwers kan ervoor zorgen dat er aangeplant kan worden zonder impact op groei van de vruchten op het land of zonder impact op doorgang van de landbouwmachines. Maar evengoed kunnen er afspraken worden gemaakt over het beheer achteraf van bv. hagen. Het is immers altijd beter om op voorhand zaken te bespreken dan achteraf naar de rechtbank te (moeten) gaan tegen een beslissing.

Ten slotte oordeelt het Hof dat de bestreden bepalingen niet van toepassing zijn op beplantingen die vóór de inwerkingtreding van de wet werden aangebracht.

Vanuit lokale besturen heb ik omtrent deze nieuwe bepalingen nauwelijks bezorgdheden ontvangen. Ik vraag mijn administraties een grondige analyse te doen van het arrest en de relevant Vlaamse wetsbepalingen en bekijk of het vanuit Vlaanderen nodig is om decretale wijzigingen door te voeren.

Op de casus die u tenslotte in uw vraag 9 suggereert, wil ik dan ook op dit ogenblik nog niet ingaan gelet op de hierboven aangekondigde analyse.